

4. Willis, B. (Ed.) Distance Education: strategies and tools. Educational Technology [Текст] / B. Willis. - Educational Technology Publications, 1994. - 334 p.
5. Peters, O. Learning and Teaching in Distance Education: Analyses and Interpretations from an International Perspective Open and distance learning series [Текст] / O. Peters. - London, 1998. - 268 p.
6. Willis, B. Distance Education: strategies and tools (Englewood Cliffs, NJ, Educational Technology) [Текст] / B. Willis. - Printed in The United States of America, 1994. - 305 p.
7. Бообекова, К.С. Кыргыз Республикасындагы билим берүүдөгү проблемалардын терс метафораларда чагылдырылышы [Текст] / К.С. Бообекова, К.З. Эшенкулова // Наука. Образование. Техника. - Ош: КУМУ, 2021. - № 3 (72). - С. 158-170.
8. <http://kao.kg/wp-content/uploads/2021/04>
9. Jumabaeva, S. Kirgizistan'da hibrit eğitim uygulaması [Текст] / [S. Jumabaeva, A. Sait k., K. Baryktabasov, R. Ismailova] // Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi). - Konya, 2020. - 4(1). - С. 23-30.
10. Muhametjanova, G. Students' Level of Readiness to Use Social Media as Educational Tool in Kyrgyz Republic [Текст] / G. Muhametjanova, R. Ismailova // Journal of Educational Multimedia and Hypermedia. - Konya, 2019. - 28(3). - С. 331-352.
11. Nurakun k., Z. Learning management system implementation: a case study in the Kyrgyz Republic [Текст] / Z. Nurakun k., R. Ismailova, H. Dündar // Interactive Learning Environments. - Digital library, 2018. - 26(8). - С. 1010-1022.
12. Таштанбекова, Т.Т. Использование метода стартового эксперимента в развитии самообучения учащихся [Текст] / Т.Т. Таштанбекова // Наука. Образование. Техника. - Ош: КУУ, 2020. - №3. - С. 92 – 98.
13. Исаков, Т.Э. Форматы и методы ведения процесса обучения в образовательной системе [Текст] / Т.Э. Исаков, А.А. Атабаев, М.Т. Исакова // Наука. Образование. Техника. - Ош: КУМУ, 2021. - №2. - С. 131 – 137.
14. Исаков, Т.Э. Вопросы организации образовательных процессов в условиях пандемии covid-19 [Текст] / Т.Э. Исаков, А.А. Атабаев // Наука. Образование. Техника. - Ош: КУМУ, 2021. - №2. - С. 131 – 143.

DOI:10.54834/16945220_2022_2_135

Поступила в редакцию 15. 05. 2022 г.

УДК: 372.851

*Сооронбаева К.А.**преп. Ошского государственного университета, Кыргызская Республика**Авазова Э.Т.**преп. Ошского государственного университета, Кыргызская Республика**Токтобаева Г.Т.**ст. преп. Ошского технологического университета им. М.Адышева,**Кыргызская Республика*

КЕЙС-МЕТОД – ОКУУ НАТЫЙЖАЛАРЫНА ЖЕТКИРҮҮЧҮ ЭФФЕКТИВДҮҮ БИЛИМ БЕРҮҮ ТЕХНОЛОГИЯСЫ

Бул жумушта изилдөөнүн предмети катары жалпы билим берүүдө кейс технологияларын колдонуунун учурдагы абалы каралды. Изилдөө математиканы окутууда кейс технологияларын колдонуу аркылуу окуучуларда мамлекеттик билим берүү стандарттарында көрсөтүлгөн компетенттүүлүктөрдүн жана окутуудан күтүлүүчү натыйжалардын калыптануу деңгээлин аныктоо максатында жүргүзүлдү. Изилдөө ишинде байкоо, анализ, синтез, индукция, салыштыруу жана жалпылоо илимий усулдары колдонулду. Алынган жыйынтыктар орто мектепте математика предметин окутуу процессин жакшыртууга, окутуунун колдонмо жана практикалык багытын күчөтүү, турмуштук маанилүү көндүмдөрдү максаттуу түрдө калыптандыруу сыяктуу математикалык билим берүүнүн принциптерин ийгиликтүү ишке ашырууга өбөлгө түзөт. Кейс тапшырмалардын классикалык тапшырмалардан айырмачылыгы, максаттары, кейс тапшырмаларды аткаруу аркылуу окуучулар ээ болуучу көндүмдөр көрсөтүлдү. Орто мектепте математиканы окутууда кейстерге карата мисал келтирилип, кейс менен иштөөнүн ар бир этабында калыптануучу негизги жана предметтик компетенттүүлүктөр жана математика боюнча окутуудан күтүлүүчү натыйжалар аныкталды. Бул изилдөө боюнча материалдар орто мектептин математика мугалимдери үчүн сабак өтүүдө колдонууга сунушталат.

Негизги сөздөр: математиканы окутуу; кейс-метод; кейс технологиясы; кейс тапшырма; кыр-

даал; окутуудан кутулуучу натыйжалар; компетенттүүлүк; анализ; көндүм.

КЕЙС-МЕТОД - ЭФФЕКТИВНАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ТЕХНОЛОГИЯ ОБЕСПЕЧИВАЮЩАЯ РЕЗУЛЬТАТЫ ОБУЧЕНИЯ

В этой работе в качестве предмета исследования рассматривается текущее состояние использования кейс технологий в общем образовании. Исследование проведено с целью определения уровня сформированности у учащихся компетенций и ожидаемых результатов обучения, указанных в государственных образовательных стандартах, посредством применения кейс-технологий в обучении математике. В исследовательской работе использовались научные методы наблюдения, анализа, синтеза, индукции, сравнения и обобщения. Полученные результаты будут способствовать улучшению процесса преподавания предмета математики в средней школе, успешной реализации принципов математического образования, таких как усиление прикладной и практической направленности обучения, целенаправленное формирование жизненно важных навыков. Были продемонстрированы отличия кейс-задач от классических заданий, цели кейс-задач, умения и навыки, которые приобретаются учащимися при выполнении кейсов. Приведены примеры кейсов в обучении математике в средней школе, определены основные и предметные компетенции, формируемые на каждом этапе работы с кейсом, и ожидаемые результаты обучения по математике. Материалы данного исследования рекомендуется использовать на уроках для учителей математики средней школы.

Ключевые слова: обучение математике; кейс-метод; кейс-технология; кейс-задача; ситуация; ожидаемые результаты обучения; компетентность; анализ; умения.

THE CASE METHOD IS AN EFFECTIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGY THAT PROVIDES LEARNING OUTCOMES

In this article, the current state of the use of case technologies in general education is considered as the subject of research. The study was conducted in order to determine the level of formation of students' competencies and expected learning outcomes specified in state educational standards through the use of case technologies in teaching mathematics. Scientific methods of observation, analysis, synthesis, induction, comparison and generalization were used in the research work. The results obtained will contribute to improving the process of teaching the subject of mathematics in secondary school, the successful implementation of the principles of mathematical education, such as strengthening the applied and practical orientation of teaching, purposeful formation of vital skills. The difference between case tasks and classical tasks, the goals of case tasks, the skills and abilities that students acquire when performing cases were demonstrated. Examples of cases in teaching mathematics in secondary school are given, the main and subject competencies formed at each stage of working with the case, and the expected results of teaching in "mathematics" are determined. The materials of this study are recommended for use in lessons for secondary school math teachers.

Key words: teaching mathematics; case method; case technology; case problem; situation; learning outcomes; competence; analysis; skills.

Билим берүү стандарттарында, окуу программаларында математиканы окутуунун негизги максаты катары окуучуларды турмушка даярдоого, математикалык каражаттар менен алардын инсандыгын өстүрүүгө акцент жасалып келет. Буга чейин окутуунун мазмунун аныктаганда билимге басым жасалып келген болсо, билим берүүнүн учурдагы талабы боюнча билимдин натыйжасына, компетенттүүлүккө басым жасалат.

Мезгилдин талабына жараша окуучуну ишмердүүлүккө даяр болууга, турмуштук кырдаалдарды талдоодо, пайда болгон проблемаларды чечүүдө алган билимдерин туура пайдалана билүүгө үйрөтүү маанилүү болуп эсептелет. Мындай көндүмдөрдү пайда кылуу үчүн билим берүүдө активдүү окуу формаларын жана ыкмаларды колдонуу максатка ылайык. Макалада аталган ыкмалардын ичинен кейс технологияларды пайдалануунун өзгөчөлүктөрү каралды. Окуучуларга математикалык билимдерди заманбап кейс технологиясы аркылуу берүү менен окуучулардын ошол предметке кызыгуусуна өбөлгө түзүлөт, б.а. алар математика предметинин турмуштагы ордун, анда алган билимдерин кайсы жагдайларда колдоноорун андап түшүнүшөт. Тагыраак айтканда, окуучуларда предметтик жана негизги компетенттүүлүктөрдү тийиштүү деңгээлде калыптандыруу, белгиленген окутуу натыйжаларына жетүү үчүн кейс технологиясын колдонуу учурда коом талап кылып жаткан адистерди даярдоого шарт түзөт.

Кейс технология деген эмне?

Кейс методу, кейс-стади – “конкреттүү кырдаалды анализдөө методу”, “кырдаалдык тапшырмаларды чыгаруу методу” жана ушул сыяктуу бир катар аталыштар менен «кейс технологиясы» термини аркылуу берилет [1,2]. Кейс технологиясы баалоо инструменттеринин да тобуна кирет. Окутуунун бул технологиясы окуучулардын иш-аракеттеринин практикалык натыйжаларына багытталган жана мугалимдин билим берүү процессинде окуучулардын демилгесин эске алып, аларды стимулдаштырганга мүмкүнчүлүк берген заманбап, интерактивдүү окутуу методу.

Технологиянын аталышы латынча «casus» сөзүнөн алынып, кыргыз тилине которгондо “чаташкан”, “адаттан тыш учурдан келип чыккан” деген маанини туюндурат. Кейс (англисче case – жагдай, кырдаал) – конкреттүү жагдайды же кырдаалды талдоо, ишкер оюн дегенди түшүндүрөт. Тагыраак айтканда, конкреттүү кырдаалды, кандайдыр бир жекече жагдайды талдоо технологиясы деп түшүнсө болот [3].

Кейс - бул чыныгы жашоонун «бөлүгү» (англисче терминологияда TRUE LIFE). Кейс - бул иш-аракеттердин белгилүү бир чөйрөсүндө болгон жана авторлор тарабынан класста талкуу жаратуу үчүн сүрөттөлгөн, окуучуларды, студенттерди кырдаалды талкуулоого, анализдөөгө жана чечим чыгарууга «үндөгөн» окуялар. Кейс окуялардын жөн гана чыныгы сүрөттөлүшү эмес, кырдаалды түшүнүүгө, талкуу жүргүзүүгө, чыныгы фактылар менен байланыштырууга жана кийинчерээк иш жүзүндө кездеше турган көйгөйдү моделдөөгө мүмкүндүк берген бирдиктүү маалыматтык комплекс [4].

Кейс методунун тарыхы 17-кылымдан башталат, анын башталышы теологдордун жашоодон реалдуу окуяларды алып, анализдегени менен байланышкан. Кейс методунун мекени болуп АКШ эсептелет [5]. Азыркы учурда бул метод педагогикада, башкарууда, математикада, экономикада, медицинада кеңири колдонулат. Россия мамлекетинде бул технология акыркы бир нече жылдардын аралыгында гана киргизилген. Ал эми Кыргызстанда бул методду колдонуу баштаганга аз гана убакыт болду, учурда жогорку окуу жайларда экономика жана медицина тармактарында кеңири колдонулуп келет. Ал эми жалпы билим берүүдө аталган методду колдонуунун артыкчылыктары боюнча изилдөөлөр дээрлик жокко эсе.

Мектептин билим берүү практикасында эң ийгиликтүү кейс технологиясын көптөгөн документтерди жана баштапкы булактарды талдоону талап кылган темалар боюнча экономика, укук таануу, коом таануу, тарых сабактарында колдонсо болот. Кейс технологиясы - кырдаалды моделдөөгө же берилген кырдаалды талдоо үчүн реалдуу кырдаалды колдонууга негизделген педагогикалык технология, көйгөйлөрдү аныктоо, альтернативдүү чечимдерди жана көйгөйлөрдү чечүүнүн оптималдуу жолдорун табуу. Кейс технологиясында колдонулган негизги түшүнүктөр «кырдаал» жана «анализ» түшүнүктөрү, ошондой эле алардан алынган «кырдаалды талдоо» түшүнүктөрү [6]. «Кырдаал» терминин карама-каршылыкты баалоо зарылдыгын же жаңы денгээлге чыгуунун жолдорун камтыган абал, окуя, иш-аракет, чечим кабыл алуудагы бурулуш чекити, өз ара байланышкан айрым фактылардын жыйындысы деп түшүнсө болот, мында кырдаал өзгөрүүлөрдүн динамикасында чагылдырылышы керек. Анализдин негизинде адекваттуу кырдаалдык чечимдерди табуу, кырдаалдын маңызын түшүнүп, мүмкүн болгон чечимдердин эң жакшысын тандап алуу керек.

Кейс ыкмасы кырдаалды талдоо, альтернативаларды баалоо, эң жакшы вариантты тандоо жана аны ишке ашыруу планын түзүү жөндөмүн өнүктүрүүгө өбөлгө түзөт. Ал эми бул ыкма көп жолу колдонулса, анда окуучуларда практикалык маселелерди чечүү боюнча туруктуу жөндөм пайда болот.

Кейстер практикага жакындоого, реалдуу чечим кабыл алган адамдын позициясын ээлөөгө, башкалардын каталарынан сабак алууга мүмкүнчүлүк берет. Бул иште эмне камтылышы мүмкүн? Текст материалдары - интервьюлар, макалалар жана көркөм тексттер (же алардын үзүндүлөрү). Иллюстрациялык материалдар - сүрөттөр, диаграммалар, таблицалар, тасмалар, аудио жазуулар ж.б.

Төмөндө кейс технологиясынын максаттарын жана артыкчылыктарын белгилеп өтөлү:

- Окутуу процессинин эффективдүүлүгүн жогорулатат, анын сапаттуу жана натыйжалуу

болушуна шарт түзөт;

- Окуучуларды мотивациялоо менен сабакка кызыгуусун жогорулатат;
- Окуучуларга теориялык билим, түшүнүк, маалымат, фактыларга таянып иштөөнү, кырдаалга жараша керектүү маалыматты тез жана сапаттуу издеп табууга шарт түзөт [7];
- Окуу материалын кызыгуу менен кабыл алуусуна түрткү берет;
- Кырдаалга анализ жасап, анын негизинде туура чечимдерди чыгарууга көнүктүрөт;
- Кырдаалга сынчыл ой жүгүртүү менен кароого багыттайт;
- Окуучунун өзүн-өзү башкаруусуна, көзөмөлдөөсүнө түрткү берет;
- Окуучулардын көйгөйлөрдү чечүүдө турмуштук тажрыйбага ээ болушуна шарт түзөт, теориядагы түшүнүктөрдү турмуш менен байланыштыруусуна көмөктөшөт.
- Башкаларды угуу жана түшүнүү, командада иштөө жөндөмүн калыптандырат;
- Маалымат менен иштөө, альтернативдик чечимдерди баалоо үчүн көбүрөөк мүмкүнчүлүктөрдү берет, азыркы учурда маалымат агымынын көлөмү күн санап өсүп жаткан учурда, бир эле окуяга карата ар кандай көз караштар камтылган;
- Окуучуга кейстеги адамдын позициясында болуусуна шарт түзөт.

1-таблицада кейс технологиясын колдонууда калыптануучу көндүмдөр көрсөтүлгөн [8]:

1-таблица. Кейс технологиясын колдонууда калыптануучу көндүмдөр

Көндүмдөрдүн түрү	Көндүмдөрдүн чечмелениши
Коммуникативдик көндүмдөр	-лидерлик (командада иштөөгө даяр болуу, баарлашуу көндүмдөрү); -суроолорду берүү (маалымат издөө жана чогултуу боюнча активдүү кызматташуу); -мугалим жана теңтуштары менен билим берүү кызматташтыгын пландаштыруу (катышуучулардын максаттарын, функцияларын, өз ара аракеттенүү жолдорун аныктоо); -чыр-чатактарды чечүү жана аныктоо, көйгөйдү аныктоо, аны чечүүнүн альтернативдүү жолдорун издөө жана баалоо; -кеп сүйлөмдөрүн күрүү (байланыш маселелерине жана шарттарына ылайык өз оюн толук жана так айтуу мүмкүнчүлүгү) ж.б.
Аналитикалык көндүмдөр	- негизги көйгөйлөрдү аныктоо; - маалыматтарды бири-биринен айырмалоо, - маанилүү жана маанилүү эмес маалыматтарды иреттөө, классификациялоо, бөлүп көрсөтүү, анализдөө, синтездөө, маалыматтын боштуктарын табуу жана аларды калыбына келтирүү.
Чыгармачыл көндүмдөр	- альтернативдик чечимдерди иштеп чыгуу жана аларды баалоо; - стандарттуу эмес чечимдерди сунуштоо; - башкалардын сунуштарынын негизинде чечимдердин жаңы варианттарын иштеп чыгуу.
Социалдык көндүмдөр	- бири-бирин баалоо, угуу, талкуулоодо колдоо көрсөтүү же карама-каршы пикирди негиздөө, өзүн-өзү жөнгө салуу, көзөмөлдөө ж.б.

Мугалим кейстерди ар кандай максаттарда жана билим берүү ишмердүүлүгүнүн ар кандай этаптарында, тагыраак айтканда, сабакта мотивация үчүн да, өз алдынча иш катары да колдоно алат. Сабак өтүүдө атайын даяр кейстердин жоктугуна байланыштуу мугалимдердин алдында жаңы кейстерди иштеп чыгуу зарылчылыгы туулат.

Кейстерди иштеп чыгуу төмөнкү этаптар менен ишке ашат:

1. Кейстин темасы жана андагы коюлган маселелер окуучуларды кызыктырышы керек;
2. Изилдөө объектисин - «конкреттүү жагдайды» тандоо;
3. Контексти аныктоо;
4. Кейс изилдөөнү пландаштыруу, материалдарды чогултуу жана анализдөө;
5. Чечимдерди издөө, кырдаалды андан ары өнүктүрүүнүн мүмкүн болгон сценарийле-

рин талкуулоо;

6. Кейсти баяндап жазуу жана редактирлөө;

7. Кырдаалды андан ары талкуулоо үчүн суроо түзүү.

Математиканы окутууда жогоруда белгиленген этаптар боюнча түзүлгөн кейске конкреттүү мисал келтирели.

Тема: Проценттер, 5-класс

Кейс: Проценттер күнүмдүк турмушта

Тапшырма: Ош шаарындагы соода түйүндөрүнүн кайсынысынан жалпы суммасы 450 сомдон ашпай тургандай жуугуч каражаттарынын төмөнкү топтомун сатып алуу пайдалуу: кир жуугуч күкүм, шампунь, чач бальзамы жана идиш жуугуч каражат? Төмөнкү маалыматтарды пайдаланып (2-3-таблица), маселенин оптималдуу чечимин тапкыла. Кошумча сунуштарыңарды бергиле.

2-таблица. Жуугуч каражаттарынын баасы

Каражаттын аталышы	«Фрунзе» соода борбору (сом менен)	«Ак ниет» супермаркети (сом менен)	«Глобус» соода борбору (сом менен)
Кир жуугуч күкүм (автомат) 2 кг	142	129	99
«Чистая линия» шампуну 400мл	159	99	77
Чач бальзамы, 500мл	82	164	51
Идиш жуугуч каражат AOS, 500мл	83	106	87

3-таблица. Дүкөндөрдөгү каражат сатып алуу мезгилине карата арзандатуу көрсөткүчтөрү

Арзандатуулар	Фрунзе соода борбору	Ак ниет соода борбору	Глобус соода борбору
Арзандатуу же дисконттук картага эсептелүүчү сумма	арзандатуу, 12%	дисконттук картага бонус, 15%	арзандатуу, 5%

Бул мисалда көрүнүп тургандай кейс тапшырмалар материалдын көптүгү менен айырмаланат, анткени кырдаалды сүрөттөөдөн тышкары, окуучулар колдоно турган маалыматтын бардык көлөмү келтирилет. Кейс менен иштөөдө негизги басым көйгөйдү талдоо, синтездөө жана чечим кабыл алууга түшөт.

Кейс тапшырмаларды окуучулар кантип аткарышат?

Жогоруда сунушталган кейс менен иштөөдө окуучуларда төмөнкүдөй компетенттүүлүктөр калыптанат (4-таблица):

Кейсти пайдаланууда окуучулар мугалимден документтердин пакетин (ишти) алышат, анын жардамы менен көйгөйдү үйрөнүшөт жана аны чечүү жолдорун аныкташат, же көйгөй аныкталганда кыйын кырдаалдан чыгуунун ар түрдүү варианттарын иштеп чыгышат. Кейс - бул белгилүү бир практикада болгон конкреттүү кырдаалды сүрөттөө, мында чечүүнү талап кылган белгилүү бир көйгөй камтылат. Бул чыныгы жашоонун бир бөлүгүн класска алып келүүчү курал болуп эсептелет, реалдуу кырдаал, ал боюнча иштөө жана туура чечим кабыл алуу керек, б.а. практикалык маселелерди чечүү үчүн теориялык билимдерди колдонууга мүмкүнчүлүк берет.

Кейс-стади методунун максаты - окуучулардын тобунун биргелешкен аракеттери менен берилген кырдаалды талдоо, маселелердин варианттарын иштеп чыгуу, алардын практикалык чечимин табуу, сунушталган алгоритмдерди баалоо жана мыктыларын тандоо.

Жагдайды кайдан алууга болот? Конкреттүү кырдаалдарды алуунун эң жакшы жолу - аларды жашоодон алуу, окуучуларды эмне кызыктырат, алар күн сайын же жакынкы келечекте туш болушу мүмкүн болгон кырдаалдарды эске алуу керек.

4-таблица. Кейс менен иштөө этаптарында калыптануучу компетенттүүлүктөр жана окутуудан күтүлүүчү натыйжалар.

Этап	Мугалимдин иш-аракети	Окуучунун иш-аракети	Окуучуларда калыптануучу компетенттүүлүктөр (НК-негизги компетенттүүлүк, ПК-предметтик компетенттүүлүк)	Окутуудан күтүлүүчү натыйжалар
1	Окуучуларды топторго бөлүү, кейс менен тааныштыруу	Кейс менен таанышуу, топтун ичинде	НК1-маалыматтык, НК2-социалдык-коммуникативдик	
2	Топтордогу иштерди уюштуруу	Кейстеги проблеманы аныктоо, ага талдоо жүргүзүү	НК2-социалдык-коммуникативдик, ПК1-эсептөөчүлүк, ПК-2-аналитикалык-функционалдык	Сандык мүнөздөмөлөр боюнча эсептөөчү мүнөздөгү операцияларды жүргүзөт
3	Аныкталган көйгөй жана аны чечүү боюнча талкуу уюштуруу	Талкуулоо, чечимдерди тандоо	НК-3 – Өз ишин уюштуруу жана маселелерди чече билүүчүлүк ПК-2-аналитикалык-функционалдык ПК-4 – статистика-ыктымалдык	Пропорциянын касиеттерин, проценттин жана жөнөкөй сызыктуу тендемелердин аныктамасын түшүнөт жана өзүнүн окуу ишмердүүлүгүндө колдонат.
4	Кырдаалды талдоодо топторго көмөктөшүү	Чечимдерге талдоо жүргүзүү	НК-3 – Өз ишин уюштуруу жана маселелерди чече билүүчүлүк ПК-4 – статистика-ыктымалдык	Сандык системалардын элементтеринин ортосундагы көз карандылыкты билет жана түшүнөт; Сандык көз карандылыктардан функциялык көз карандылыктарга өтүүнү билет.
5	Консультация берүү	Бир нече варианттардын ичинен эң оптималдуусун тандап алуу, чечимди ишке ашыруу	НК-3 – Өз ишин уюштуруу жана маселелерди чече билүүчүлүк	
6	Натыйжаларды баалоо	Презентациялоо, рефлексия	ПК-2-аналитикалык-функционалдык НК2-социалдык-коммуникативдик	Алынган маалыматтарды статистика – ыктымалдык анализден өткөрөт жана каталыктын даражасын аныктайт.

Кейс технологияларынын артыкчылыгы - алардын ийкемдүүлүгү, өзгөрмөлүүлүгү, бул мугалимдин жана окуучулардын чыгармачылыгын өнүктүрүүгө өбөлгө түзөт.

Албетте, окутууда кейс технологияларын колдонуу бардык көйгөйлөрдү чечпейт, ар бир сабактын максатын жана милдеттерин, материалдын мүнөзүн, окуучулардын мүмкүнчүлүктөрүн эске алуу зарыл. Эң чоң эффектке бири-бири менен байланышкан жана бири-бирин толуктап турган салттуу жана интерактивдүү окутуу технологияларынын айкалышы менен жетишүүгө болот.

Жыйынтыктар:

1. Билим берүүдө кейс технологияларын колдонуу окуучуларда альтернативаларды баалоо, бир нече варианттардын ичинен эң жакшысын тандоо жана аны ишке ашыруу планын түзүү жөндөмүн өнүктүрүүгө өбөлгө түзөрү аныкталды;
2. Жалпы билим берүүдө математика боюнча даяр кейстердин жоктугуна байланыштуу мугалимдерге кейстерди өз алдынча иштеп чыгуу сунушталды;
3. Окуучуларда кейс тапшырмаларды аткаруу аркылуу мамлекеттик билим берүү жана предметтик стандарттарда белгиленген компетенттүүлүктөрдүн, окуу натыйжаларынын калыптануусу эффективдүү ишке ашары белгиленди.

Адабияттар тизмеси:

1. **Аргунова, Т.Г.** Применение кейс-метода в образовательном процессе и методической работе ссуза [Текст]: научно-метод. пособ. / [Т.Г.Аргунова, В.Н.Андреева, И.П. Пастухова, В.А.Подвойский]. – Москва, 2007.
2. **Буравой, М.** Углубленное case study: между позитивизмом и постмодернизмом [Текст] / М.Буравой // Рубеж.- 1997 - №10 – 11с.
3. **Прозументова, Г.Н.** Изменения в образовательных учреждениях: опыт исследования методом кейс – стадии [Текст] / Г.Н. Прозументовой. - Томск, 2003.
4. **Козина, И.** Case study: некоторые методические проблемы [Текст] / И.Козина // Рубеж.- 1997.
5. **Устинова, Т.Б.** Кейс-технологии как условие активизации самостоятельной работы студентов колледжа [Электронный ресурс]:-festival.1september.ru/articles/512028/.
6. **Прутченков, А.С.** Технология «кейс-стади» в воспитании школьников Школьные обучения: учеб.-метод. пособие для учителей [Текст] / [А.С.Прутченков, О.Б. Даутова, О.Н. Крылова, Г.К. Селевко]. – М.: НИИ шк. технологий, 2006. – 816с.
7. **Дударева, Н.В.** Методические аспекты использования метода «case study» при обучении математике в средней школе [Текст] / Н.В. Дударова, Т.А. Унегова // Педагогическое образование в России. - 2014.- №8. - С. 242-246.
8. **Бахтина, А.С.** Проблема использования кейс-стади в образовательном процессе [Текст] / А. С. Бахтина // Вестник науки Сибири – 2016.
9. КРнын жалпы билим берүү уюмдарынын 5-9-класстар үчүн «Математика» боюнча предметтик стандарты. - Бишкек, 2015.

DOI:10.54834/16945220_2022_2_141

Поступила в редакцию 10. 06. 2022 г.

УДК 372.881. 111.1

Жусупова Д.Ы.*аспирант Кыргызско-Узбекского Междун. универ. им. Б.Сыдыкова,
Кыргызская Республика***АНГЛИС ТИЛИН ОКУТУУДА МУГАЛИМДИН КЕП МАДАНИЯТЫН
КАЛЫПТАНДЫРУУСУНУН НЕГИЗГИ МАСЕЛЕЛЕРИ**

Бул макала мугалимдин кептик маданиятын калыптандыруу үчүн эффективдүү уюштуруучулук жана педагогикалык шарттарды иштеп чыгууга арналган. Изилдөө предмети катары жогорку окуу жайларында англис тилин үйрөнүү жараянында мугалимдин кептик маданиятын калыптандыруу. Изилдөөнүн негизги максаты - жогорку окуу жайынын билим берүү мейкиндигиндеги инсандын кептик маданиятынын концепциясын ачып берүү. Мындан тышкары, сүйлөө маданиятын калыптандыруу жараянында англис тилинин мүмкүнчүлүктөрү ачылды. Изилдөө болочоктогу педагогикалык багыттагы мугалимдин сүйлөө маданиятынын түзүмү аныкталган ыкмалар эң баалуу болуп саналат. Лингвистикалык ченемдик билимге көңүл буруу керек, анткени алар ийгиликтүү баарлашууга негиз түзөт. Анткени кеп тилдин фонетикалык, морфологиялык, синтаксистик, лексикалык материалынын негизинде курулат. Макаланын актуалдуулугун изилдөө көркөм адабий тилде сүйлөгөндөрдүн сүйлөө маданиятынын төрт түрү бар экендигин көрсөтөт: элиталык, орто адабий, адабий оозеки жана тааныш оозеки.

Негизги сөздөр: кептик маданият; мугалим; баарлашуу; англис тили; усулдар; баалоо;